19/11/2023

Όσιος Ιλαρίων ο Ίβηρ (822-875)

/ Βίοι Αγίων

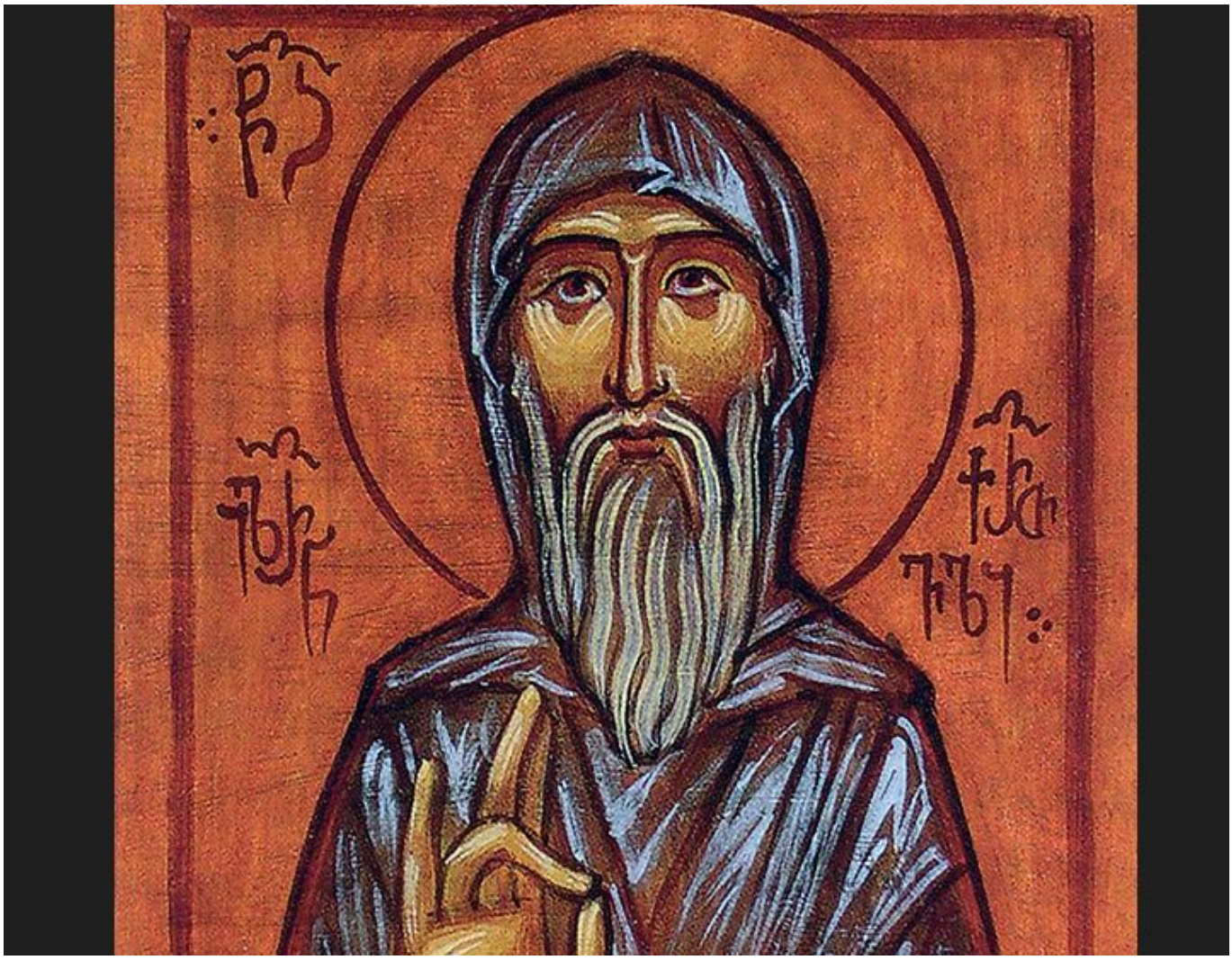

Ο όσιος Ιλαρίων ο οποίος καταγόταν από την Ιβηρία (Γεωρ-γία), τιμάται στις 19 Νοεμβρίου.

Γεννήθηκε το 822 στην Καχεθία, κοντά στην Τιφλίδα, και ήταν τέκνο πολυμελούς οικογενείας. Ο πατέρας του τον αφιέρωσε σε ηλικία μόλις έξι ετών σε μία μονή που βρισκό-ταν σ’ εκείνη την περιοχή, και ένας γέροντας της μονής, δια-κρινόμενος για την αγιότητα του βίου του ανέλαβε την πνευ-ματική κηδεμονία του.

Αργότερα, το 837, σε ηλι-κία δεκα-πέντε περίπου ετών, ο Ιλαρίων, επιζητώντας μεγα-λύτερη μόνωση, κατέφυγε στην έρημο Καρετζά, χώρο α-σκήσεως πολλών μοναστών, και εγκαταβίωσε σ’ ένα μικρό σπήλαιο, όπου α-γωνίστηκε στο στίβο

της μοναχικής ζωής, αποσπώντας το θαυ--μασμό όλων των συνασκητών του. Σύντομα σχηματίστη-κε γύρω του μία ενδεκαμελής συνοδεία, κύριο έργο της οποίας κατέστη η αδιάλειπτη προσευχή και ψαλμωδία.

Η μεγάλη φήμη που προκάλεσε η ασκητική βιοτή του σε ολόκληρη την Ιβηρία οδήγησε τον επίσκοπο της χώρας (τον Καθολικό της Ιβηρίας;) στην απόφαση να τον επισκε-φθεί και τελικά να τον χειροτονήσει σε ηλικία εικο-σιπέντε ετών. Ωστόσο, το μεγάλο πλήθος που συνέρρεε α-διάκοπα σ' αυτόν, τον ανάγκασε να αναχωρήσει το έτος 847 μαζί με ένα μαθητή του για τα Ιεροσόλυμα, με σκοπό να προσκυ-νήσει τους αγίους τόπους. Κατά τη διάρκεια της ιεραποδη-μίας του συνέβησαν διάφορα θαυμαστά γεγονότα, όπως η με θαυματουργικό τρόπο σωτηρία τους από ληστές που τους επιτέθηκαν στη Συρία.

Αφού προσκύνησαν στο όρος Θαβώρ, μετέβησαν εν συνεχεία στα Ιεροσόλυμα, όπου προσκύνησαν το Γολγοθά, το σπήλαιο της Βηθλεέμ, τον Ιορδάνη ποταμό και τη λαύ-ρα του αγίου Σάββα, όπου και διέμεινε επί επτά έτη, ζώντας με αυστηρότατη άσκηση. Ύστερα από εμφάνιση και παρότρυνση της Θεοτόκου, το έτος 854, επέστρεψε στην πα-τρίδα του, όπου πληροφορήθηκε το θάνατο του πατέρα του και των αδελφών του.

Αφού οδήγησε τη μητέρα του σε κάποιο μονα-στήρι, συνέχισε να επιτελεί μεγαλειώδες πνευ-ματικό έργο στην Ιβηρία, με αποτέλεσμα να επιδιώκεται από πολλούς η επισκοποποίησή του. Για να αποφύγει όμως κάτι τέτοιο, ο Ιλαρίων απομακρύνθηκε σ' ένα απομονωμένο μοναστήρι, όπου έγινε ηγούμενος, και εν συνεχεία περιόδευσε σε πολλές μονές που είχε ιδρύσει στην Ιβηρία και είχε ορ-γανώσει σύμφωνα με το κοινοβιακό πρότυπο, στηρίζοντας τους πα-τέρες που εμόναζαν εκεί.

Κατά τη διάρκεια της βασιλείας του Μιχαήλ Γ' (842-867) ο όσιος Ιλαρίων επισκέφθηκε, συνοδευόμενος από τρεις μοναχούς, την Κωνσταντινούπολη και από εκεί κα-τευθύν-θηκε προς το περίφημο μοναστικό κέντρο της Βιθυνίας στο όρος Όλυμπος, όπου διέμεινε σε ένα ακατοίκητο ερη-μητή-ριο.

Αν και αρχικά ο αρχιμανδρίτης των μοναστηριών του Ολύμπου έδωσε εντολή να τους διώξουν από το όρος, φο-βούμενος μήπως οι άγνωστοι σ' αυτόν ίβηρες μοναχοί ει-χαν κακές διαθέσεις η ήταν κακόδοξοι, στη συνέχεια, μετά από επέμβαση της Θεοτόκου, η οποία εμφανίσθηκε σ' αυτόν και τον επέπληξε για τη στάση του, παρακάλεσε τον Ιλα-ρίωνα να παραμείνει εκεί. Σύντομα η φήμη του οσίου Ιλα-ρίωνος απλώθηκε σ' ολόκληρο τον Όλυμπο, με αποτέλεσμα να τον επισκέπτονται καθημερινά μοναχοί από μονές και ασκητήρια του Ολύμπου.

Εντούτοις, ο Ιλαρίων, θέλοντας να αποφύγει τις τιμές που του απέδιδαν και το θόρυβο που προκαλούσαν με τις αδιάκοπες επισκέψεις τους, όλοι όσοι πληροφορούνταν τα σχετικά με την οσιακή βιοτή του, αποφάσισε μετά από πέντε έτη, να φύγει από τον Όλυμπο μαζί με έναν υποτα-κτικό του, που ονομαζόταν Ισαάκ, αφήνοντας πίσω τα άλλα μέλη της συνοδείας του, και να μεταβεί στην Κωνσταντι-νούπολη, για να προσκυνήσει το ξύλο του Τιμί-ου Σταυρού και τα άλλα ιερά προσκυνήματα της Βασιλεύουσας.

Στη συνέχεια αποφάσισε να ταξιδέψει στη Ρώμη. Ύστερα από οδοιπορία δεκατεσσάρων ημερών έφθασε στη Θεσ-σα-λο-νίκη, όπου θεράπευσε έναν κηπουρό. Ο Ιλαρίων συνέχισε να επιτελεί σημεία καθ' οδόν προς τη Ρώμη. Όταν τελικά έφθασε εκεί, προσκύνησε την εκκλησία των αγίων Πέτρου και Παύλου και τις κατακόμβες των μαρτύρων. Στη Ρώμη παρέμεινε για δύο χρόνια, ζώντας αυστηρή α-σκητική ζωή, έχοντας διαρκώς θείες ενοράσεις και επιτε-λώντας ποικίλα θαύματα.

Τελικά αποφάσισε να επιστρέψει στην Κωνσταντινού-πολη, αλλά καθ' οδόν σταμάτησε και πάλι στη Θεσσαλονί-κη, όπου και πάλι πραγματοποίησε ένα ακόμη θαύμα, θε-ραπεύοντας το άρρωστο παιδί μιας υπηρέτριας. Η φήμη του θαύματος διαδόθηκε σ' ολόκληρη την πόλη και οδήγη-σε τον πολιτικό άρχοντα (έπαρχο;) της Θεσσαλονίκης στην αναζή-τηση του οσίου, για να τον παρακαλέσει να παραμεί-νει στην πόλη, πρόταση την οποία και αποδέχθηκε ο γεωρ-γιανός όσι------ος. Αμέσως επέλεξε μία τοποθεσία κατάλληλη για την ανέγερση ναού και μοναστικού συγκροτήματος, εντός των τειχών, και πιθανότατα στο ανατολικό μέρος της πόλεως, και προχώρησε στο κτίσιμό του. Η εκκλησία του αγίου Ιλαρίω-νος υπολογίζεται ότι πρέπει να ανεγέρθηκε περί το έτος 870.

Το έργο του Ιλαρίωνος, διδακτικό κατά κύριο λόγο, υπήρξε εξαιρετικά εποικοδομητικό για τους Θεσσαλονικείς. Ωστόσο μετά την πάροδο κάποιου χρονικού διαστήματος, προαισθανόμενος το τέλος της ζωής του, επισκέφθηκε τον ηγεμόνα της πόλεως και τον ευχαρίστησε για την για την αγάπη και την προστασία που του παρείχε. Εν συνεχεία ευλόγησε τους μοναχούς της συνοδείας του και αφού κοινώνησε για τελευ-ταία φορά των αχράντων μυστηρίων, παρέδωσε το πνεύ-μα του το Σάββατο 19 Νοεμβρίου του 875, σε ηλικία πενήντα τριών ετών, επί της βασιλείας του αυτοκράτορος Βασιλείου Α' του Μακεδόνος.

Ο αρχιεπίσκοπος της πόλεως, το όνομα του οποίου δε μνημονεύεται στο γεωργιανό Βίο του οσίου Ιλαρίωνος (κατά πάσα πιθανότητα ο Θεόδωρος, που μνημονεύεται και στους Βίους του οσίου Ευθυμίου του νέου και της οσίας Θεοδώ-ρας της μυροβλύτιδος, και αρχιεράτευσε μεταξύ των ετών 864-879/80),

έσπευσε αμέσως, συνοδευόμενος από πλήθος ιερέων και διακόνων να προσκυνήσει το τίμιο λείψανο του Οσίου. Συγκεντρώθηκε επίσης μεγάλος αριθμός πιστών για να προσκυνήσει το ιερό σκήνωμα και να αποσπάσει ως ευ-λογία ένα μικρό τεμάχιο υφάσματος από το ράσο του.

Ο διοικητής της πόλεως διέταξε να τοποθετήσουν το νεκρό σώμα του Οσίου μέσα σε μαρμάρινη σαρκοφάγο, το οποίο έκτοτε δεν έπαυσε να θαυματουργεί, επιτελώντας θεραπείες δαιμονιζομένων και ιάσεις, μεταξύ αυτών και του Προκοπίου, του άρρωστου γιου του διοικητή της πόλεως.

Το επόμενο έτος, ο αυτοκράτορας Βασίλειος Α’, λαμ-βάνοντας υπόψη του τις σχετικές επιστολές του επάρχου και του αρχιεπισκόπου της Θεσσαλονίκης, διέταξε τη μετακομιδή του ιερού λειψάνου του οσίου Ιλαρίωνος στην Κων-σταν-τινούπολη. Το σκήνωμά του εναποτέθηκε τελικά την 9η Δε-κεμβρίου στη γεωργιανή μονή του Ρωμανού.

Ο Βίος του οσίου Ιλαρίωνος γράφηκε κατ’ αρχήν στην ελληνική γλώσσα από το μοναχό Βασίλειο, μαθητή του Οσί-ου, πρωτασηκρήτη και φιλόσοφο, κατόπιν εντολής του αυτοκράτορος Βασιλείου Α’. Ο μοναχός Βασίλειος χρησιμο-ποίη-σε για τη συγγραφή του Βίου τις πληροφορίες που έλαβε από τους μαθητές του Οσίου και κυρίως από τον Ισαάκ, που συνόδευσε τον Ιλαρίωνα κατά την ιεραποδημία του στη Ρω-μη. Έχει υποστηριχθεί ότι ο Βασίλειος ήταν γεωρ-γιανής κατα-γωγής και επιτελούσε ως πρωτασηκρήτης μεταφραστικό έργο.

Βασική πηγή για το πρόσωπο του οσίου Ιλαρίωνος συνιστά σήμερα ο σωζόμενος γεωργιανός Βίος του, ο οποί-ος συνιστά μετάφραση του ελληνικού Βίου, που πραγματο-ποιήθηκε από το μοναχό Θεόφιλο, ο οποίος διετέλεσε και μητροπολίτης Ταρσού, ύστερα από προσταγή του Ίβηρα βα-σιλέα Δαβίδ Γ’ (1089-1125). Υπήρξε, ωστόσο, και δεύτε-ρος γεωργιανός Βίος του Οσίου, σημαντικά διαφορετικός από τον πρώτο. Σε γεωργιανά χειρόγραφα σώζεται επίσης και Ακο-λουθία για τον όσιο Ιλαρίωνα.

Αξιοσημείωτη είναι, τέλος, η πληροφορία που προέρ-χε-ται από περιηγητές του προηγούμενου αιώνα, σύμφωνα με την οποία στο ναό του αγίου Δημητρίου σωζόταν ψηφιδωτή παράσταση του Οσίου, με την επιγραφή «Ιλαρίων ο Ίβηρ», αν και η αρχαιολογική έρευνα δεν επιβεβαίωσε κάτι τέτοιο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γεράσιμος Μικραγιαννανίτης, «Ακολουθία πάντων των εν Θεσσαλονίκη διαλαμψάντων αγίων», ΓΠ τχ. 732, ετ. 73 (Μαρτ.-Απρ. 1990) 356-357.

Καραγιαννόπουλος, Ι., Πηγαί της Βυζαντινής Ιστορίας, Θεσσαλονίκη 19875, σσ. 236 (αρ. 258), 243 (αρ. 271). Χρυσοστόμου, Γ., «Οι άγιοι της Θεσσαλονίκης», στο Χα-ριστήριον τω Παναγιωτάτω Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης κ.κ. Παντε-λεήμονι τω δευτέρω επί τη συμπληρώσει εικοσαετούς εν Θεσσαλονίκη ποιμαντορίας (1974-1994), Θεσσαλονίκη 1994, σ. 927. Bernadette, M.-H., «La Pénégrination du moine géorgien Hilarion au IXe siècle», Bedi Kartlisa. Revue de Kartvélologie 39 (Paris 1981) 101-138. Malamut, E., Sur la route des saints byzantins, Paris 1993, σσ. 51-53, 70, 116, 174, 211, 228, 281, 309, 313, 316, 317. Menthon, B., L'Olympe de Bithynie. Ses Saints, Ses Couvents, Ses Sites, Paris 1935, σσ. 193-196 (=Menthon, Β., Μοναστήρια και Άγιοι του Ολύ-μπου της Βιθυνίας, [μτφρ. Ν. Βασιλοπούλου], εκδ. Ορθοδόξου Κυψέ-λης, Θεσσαλονίκη 1980, σσ. 249-252). Peeters, P., «S. Hilarion d'I-bé-rie», Anal. Boll. 32 (1913) 236-269. Ο ίδιος, «Histoires monastiques géorgiennes», Anal. Boll. 36-37 (1917-1919) 9. Ruggieri, V., Byzan-tine Religious Architecture (582-867): Its history and structural ele-ments, [OCA 237], Roma 1991, σ. 258.

Σ.Π.

[Συμεών Πασχαλίδης]

Από την ιστοσελίδα της Ιεράς Μητρόπολης Θεσσαλονίκης: http://www.imth.gr/default.aspx?lang=el-GR&loc=1&&page=147&saintid=83

Πηγή: pemptousia.gr